

Gender: Je třeba odlišovat, ale ne oddělovat

Bratři a sestry z naší plzeňské diecéze,

pojem „gender“ je v posledních dnech skloňován více než kdy jindy. Diskuse o ratifikaci Istanbulské úmluvy, která je s problematikou genderu významně spojena, zmobilizovala některé skupiny křesťanů k velkým akcím a probudila mnoho emocí.

Po vyslechnutí mnoha z vás, kteří prožívají značnou zmatenost v uchopení tohoto tématu, jsem se rozhodl zveřejnit svá východiska, na základě kterých se v této problematice usiluji orientovat já.

V prvé řadě jde dle mého přesvědčení o pochopení celé komplexity genderové problematiky jako takové. Diskusi o Istanbulské úmluvě v této souvislosti vnímám jako sekundární.

Prohlášení a výzvy, které se v současnosti kolem pojmu „gender“ objevují – mnohdy velmi emocionálně nabitě, vyhrocené, někdy až s apokalyptickými vizemi – ve mně vyvolávají dojem, že mnozí přispěvatelé bohužel právě tuto komplexnost genderové problematiky nerespektují.

V mnoha příspěvcích a diskusích, jež jsou nyní v českém prostoru přítomné, se především, nebo dokonce výlučně, řeší otázky spojené se zcela radikálními formami genderové ideologie: rušení rozdílů mezi ženami a muži a volná volba pohlaví bez jakékoliv závislosti na biologických danostech. Mnohé tyto názory navozují dojem, že vzít vážně genderová studia nutně znamená ohrožení výchovy dětí a přispění k zániku manželství a rodiny jako takové.

Osobně v žádném případě nepopírám, že v genderové problematice jsou silně zastoupeny i nebezpečné radikální postoje. Zároveň ale považuji redukci celé sociálně-kulturní a historické problematiky role pohlaví na tyto ideologicky zaměřené radikální teorie za značně zavádějící. Pro vyvážený pohled na celou problematiku je to redukce nebezpečná a její přijetí křesťany vylučuje ze seriózní společenské diskuse.

Zároveň takovýto přístup přináší více znepokojení, chaosu a paniky než lepšího pochopení problému, kterého je v současné době velmi zapotřebí. Problematika genderu je daleko složitější, než aby se vešla do několika sloganů. Rozsáhlá oblast genderových studií totiž zahrnuje celou škálu přístupů, které je nutné nejprve studovat a pak eventuálně kriticky posuzovat.

Jsem přesvědčen, že zodpovědný přístup křesťana znamená nejdříve porozumět pojmům, umět je správně používat a na základě této znalosti pak rozlišovat. Domnívám se, že některé materiály, které jsou k danému tématu v současnosti produkovány, toto zodpovědné východisko neberou vážně nebo je zcela opomíjejí. Přičemž slovo „gender“ se mnohdy používá v různých a často i velmi rozdílných významech. Proto je nejprve nezbytná seriózní definice pojmů pohlaví, gender, genderová studia a genderová ideologie a jejich vzájemné důsledné rozlišování:

- **Pohlaví** se vztahuje k biologické stránce člověka a rozlišuje muže a ženu na základě tělesných odlišností.

- **Genderová studia** se věnují roli, kterou muž a žena přejímají na základě svého pohlaví v závislosti na kulturních, náboženských, sociálních, politických, právních a ekonomických konceptech a rámcích (gender).

- **Genderová ideologie** je z křesťanského pohledu nepřijatelný jednostranný teoretický konstrukt, který definuje osobní identitu každého člověka zcela nezávisle na jeho biologickém pohlaví nebo například podstatu jakéhokoliv vztahu mezi mužem a ženou pojímá výhradně mocensky.

Křesťanské pojetí vztahu muže a ženy vychází z biblické zvěsti. Východiskem pro pochopení tohoto vztahu je princip komplementarity založený na rovné důstojnosti muže a ženy v Božích očích a na respektu před životem jako darem od Stvořitele. To je základní a neměnné východisko pro postoj Církve v celé genderové problematice.

Církev však zároveň musí s pokorou přiznat, že nejen v minulosti, ale i v současnosti toto východisko mnohdy nenašlo adekvátní odezvu v konkrétních vztazích a postojích Církve samotné. Svědčí o tom i slova svatého papeže Jana Pavla II. v *Listu ženám* (1995):

„Jsme bohužel dědici dějin, které značně nepříznivě ovlivnily a ve všech dobách a na každém místě ztížily cestu ženy, které byla upírána její důstojnost, jejíž přednosti byly deformovány, která byla často diskriminována nebo zotročována. To jí často bránilo být zcela sama sebou a ochudilo tak celé lidstvo o ryzí duchovní bohatství. Nebylo by jistě snadné poukazovat na konkrétní odpovědnost, neboť je třeba brát v úvahu sílu kulturních návyků, jež během staletí utvářely mentalitu a instituce ve společnosti. Jestliže ale přitom, zvláště v určitých historických souvislostech, selhala objektivní odpovědnost mnohých synů církve, upřímně toho lituji. Toto politování ať se stane v celé církvi podnětem k úsilí o obnovení věrnosti k podnětům evangelia, která právě k otázce osvobození žen od jakékoliv formy zneužívání a poroby přináší trvale aktuální poselství, založené na postoji samého Krista.“

I současný papež František v postsynodální exhortaci *Evangelii gaudium* (odst. 69) zmiňuje machismus jako jednu z negativních charakteristik tradiční katolické kultury, kterou je třeba pojmenovat a měnit. Obdobně vyznívá i vyjádření synodních otců v závěrečném dokumentu synody o mládeži v článku 148:

„Církev, zaměřená na synodální styl, se nebude moci obejít bez reflexe nad situací a úlohou ženy v církvi, a tedy i ve společnosti. Mladí - muži i ženy - to naléhavě požadují. Dosavadní úvahy na toto téma je třeba uvést do praxe odvážnou kulturní konverzí a změnou každodenní pastorační praxe. Zvláště důležitá je v této souvislosti přítomnost žen v církevních orgánech na všech rovinách, také v zodpovědných funkcích, účast žen na církevních rozhodovacích procesech, za respektování vysvěcených služebníků. Jde o povinnost spravedlnosti, která se inspirovuje Ježíšovým přístupem k mužům a ženám jeho doby a důležitostí některých biblických ženských postav v historii spásy a v životě církve.“

Právě neideologicky koncipovaná genderová studia, která chápou, že „*biologické pohlaví (sex) a jeho společensko-kulturní roli (gender) je možné odlišovat, stejně jako duši a tělo, ale ne oddělovat,*“ jak píše papež František v exhortaci *Amoris laetitia* (odst. 56), mohou být smysluplnou a vítanou pomocí k tomu, abychom jako křesťané pochopili celou problematiku v souvislostech a byli schopni správně i jednat.

Jen na základě takového teoreticky kvalitně a nezaujatě pochopeného východiska je možné v „*pravdě, která osvobozuje*“ (Jan 8,32) uvést do praktického života Církve to, co teoreticky hlásáme.

Obracím se proto na odborně zdatné křesťany s žádostí, aby se intenzivně této problematice věnovali a na základě vědecky kvalitních a ideologicky nedeformovaných poznatků poskytli Církvi i jejím pastýřům fundovaná teoretická východiska pro společné putování sester a bratří na cestě do Božího království.

Potřebujeme je velmi, abychom mohli uvést do praxe to, co vyžaduje spravedlnost a vzájemná úcta inspirovaná příkladem Ježíše Krista.

+ biskup Tomáš

V Plzni dne 30. listopadu 2018

č. j. 4142 / 2018